

principi a paraules de semblant estil»; o també (cap a la fi de la seva part): «féu *principi* a semblant oració», i alguna altra variant més o menys lleu. Com detallo i comento en *LleuresC*, 365, 366, ja apareix en el cap. 7, i rarament al començament (caps. 26, 100 etc.), però després sovinteja molt en la 3.ª part (Tirant a Grècia) i encara en els primers capítols de la 4.ª part (fins a la navegació), però cessa bruscament en la part deguda a Galba; la inversió *estil de semblants paraules* sembla ser pròpia de Galba; que, altrament, tendeix a no usar-ho.

Sembla haver-ho imitat d'un autor llatí, com Terenci, on veiem «hanc habere orationem mecum *principio* institit» (*Hecyra*, 381); i també hi ha alguna cosa semblant, no tan igual, en Titus Livi (*orare institit, orare dictatorem insistunt* xxvii, 46; xxiv, 26). També se'n serví després algun cop Roís de Corella, però és evident que aquest l'imità de Martorell.

«*Principi del món: im angang der welt*», V. *Cat.-Al.* 1502 (lín. 172). «Lo que és en lo *principi* de la es-piga, y és menor que lo gra: urruncum», «entrada o *principi* de farsa o cosa de riure y graciosa: embolium», OPou (*TbPu.*, 61, 154). *Principiar* [JoMartorell Ag. I, 314]; «quant se *principià* e s'obrà lo moll o port, en la tasca de la dite plage, lo dit dret de periatge ajudava e participave», doc. Drassanes a. 1477 (Moliné, ed. del *Consolat*, p. 336); *principiant* [Roís de Corella, *DAG.*]; *principiador*, *principiativament*.

Primcernut 'subtil' (de *cerndre* 'passar per sedàs'): «cap mare li hauria donat entrada; ni cap fadrina, cadira—». —Eren *primcernudes*, segons veig, altre temps», AMAlcover, *Contarelles*, 324; «tota la clarícia que l'espirit més *primcernut* pot demanar» mall. (BDLC VII, 128). De *filar prim* 'treballar subtilment': *primfilat* i *primfilar*, que ja trobem en Cerverí: «Català són reprès / que no sabon *primfilat* / motz, ne rimas afilar», 46/60, 26; mot estrany a la llengua d'oc, creació catalana ja adoptada pel nostre gran trobador; «*primfilat* --- texir la seda --- tafetà sensillo ---», OPou (*TbPu.*, 324); i en la famosa cançó popular «tralarallà, *prim fila*, *prim fila*, / trallarà, / *prim fila* y se'n va», MilàF (*Romillo*, 558C). *Primfilament*. +*Primfil* adj. = *primfilador* 'subtil': a l'Alt Conflent la dita popular o motiu ètnic és que «a Orellà són *primfils*» (Llar, 1959). *Mirar prim*, *ser primmirat*: ha quedat fixat modernament però ja tenia arrels antigues: veg. les indicacions que dono d'aquesta i dites quasi iguals, a propòsit de l'ús de *primos* «remirados, escatimadores» en la nota sobre aquest mot de l'Arx. de Hita, en nota de la meua ed. al vers 816c; anàlogament amb el verb *veure: veja prim* 'vegí finament, examini agudament', Ausiàs vi, 6f (amb la nota de Bohigas, *NCL*, II, 25).

Primparat [Lacav.], i el *DAG.* el cita en *Lumen Domus* (Bna. S. xviii): resulta de la soldadura de *parar prim* 'posar-se en una positura delicada, en lloc de mal equilibrar', que StVicentF pren amb el matís de 'posar en posició arriscada, aventurada': «dignes-nos-ho --- si est lo rey Messies—. --- E veus com *paraven prim*, car era ordinació del emperador de Roma que negú gosàs pendre títol de rey sots pena de mort»

(*Quar.*, 240.28).

Generalment ha pres el precís significat de 'a punt de caure', 'en situació inestable': «aquelles masies *primparades* al caire d'un precipici», Pru. Bertrana (*Proses Bàrbares*); «El vent, que despulla els arbres, / udola i siula pel bosc, / fent-hi gemegar les fulles / cada volta que les mou: / les pobretes, *primparades*, / miren, tremolant de por, / l'escampadissa per terra / de ses germanes que han mort», MrnAguiló poema dels anys 1860 (*Antol. Po.* 1975, p. 63); «Per dar-li en lo sepulcre del mar immensa llosa, / un gros penyal fa caure-hi, que estava *primparat*: / muntanya sens rabasses, que, en terra ja fent nosa, / d'esquitxs y bruyt, dins l'aygua, remou la tempestat», *Atl.* VIII, 22b (ja el mot en frase semblant en la versió de 1867). Careta observa que la gent ho altera incorrectament en *primparat* (dissimilació). *Aprimparat* i *primposar* són més rars.

Primsanat 'castrat' ross. S. xiv (*DAG.*); i en comptes de St. Celoni apareix *primsanat* oposat al bestiar *collut*, l'any 1370 (*BABL* XII, 138). *Primsenyar* 'persignar' [S. xv, *Collacions, DAG.*; Belv.]. *Primsiula* m. 'primmirat' mall. pròpiament 'que xiula finament' (BDLC XI, 298). *Primitallar. Primeruinent*.

Del gr. *πρωτος*, sinònim i etimològicament afí del ll. *primus*, s'ha pres la forma *proto-*, *prot-*, usada per a compostos tècnics. D'alguns ja hem donat dades a propòsit del segon membre; p. ex., de *protocol* a *COLA*. «Lo *protocol*: protocollum» ja en OPou (*TbPu.*, 138); variants vulgars, i de sentit alterat: *patracols*, *potricol*; «la cartera, que se n'havia dut *botaruda* y pesanta com un plom, tornava --- com una bufeta esventada, mes --- tancava 'l precíós --- document, el *patracol*, tot ple de segells, timbres y firmes», MrnVayreda (*Sang Nova* IV, iii, 263). «Era una ordre; en lloc d'obeir-la vaig contestar amb un *protocol* --- el senyor llegí el *protocol* i me'l tornà, amb una sola paraula, escrita al marge, de la seva pròpia mà: —Perdó», Ll. Vilallonga (*Bearn* XVIII, 129). *Protó. Protandre. Protococàcies. Protonema*.

D'altra banda, *protero-*, mots formats amb *πρωτερος*, comparatiu corresponent (*proterozoic* etc.). *Protist*, de *πρωτιστος* superlatiu del mateix mot. *Proteic* 'albuminoide' deriv. de *πρωτος* perquè és la 'matèria primària dels éssers vius'; *proteína*; *proteid*; i el seu compost *protargol* (amb el radical de *ἄργυρος* 'argent'). *Proteu* de *Πρωτεύς*, derivat de la mateixa arrel, nom d'un déu marí que creien capaç de pendre les més diverses formes; *proteisme*; *proteiforme*.

1 En l'assalt final de Ciutat de Mall. (Jaume I, *Cròn.*) també es tracta, més que res, d'això «viren entrar *primer* a caval un cavaller blanc ab armes blanques», Sant Jordi, segons els catalans i el *Rei*; «e dels cavallers fo lo *primer* que-y entrà J. M. d'E. qui era de nostra meynada»; i, després, va enumerant-ne tres que s'hi fiquen, i «dels altres no-ns memben, mas cada un entrava on abans podia, e avia-n cent en la ost, o pus, que si poguessen entrar *primer*, que faeren ço que'l *primer* féu» (*Ag.*, 134): es tracta doncs de la generalització de la frase general, on hi ha el